

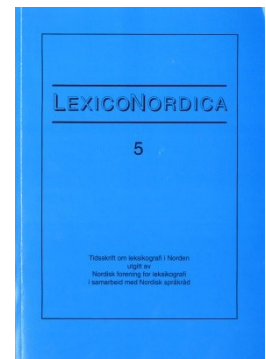
LexicoNordica

Titel: Från ordlisteredigerarens principer till användarens förväntningar

Forfatter: Virpi Kalliokuusi

Kilde: LexicoNordica 5, 1998, s. 25-37

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Virpi Kalliokuusi

Från ordlisteredigerarens principer till användarens förväntningar

Terminologists working in practice with the compilation of special field dictionaries and vocabularies have increasingly faced the problem of how to adjust the principles and methods of terminology work to the needs and expectations of dictionary users. Terminology as a discipline offers a sound and systematic basis for dealing with concepts and terms of a certain special field, but the needs of the users arising from individual context-bound and culture-specific situations should be better studied and analyzed and thus taken into account in the vocabularies.

In this article, I discuss some of the general principles of terminologically compiled vocabularies, the impacts of the principles on the structure of the vocabularies and on their use and, finally, the solutions that a terminologist could think of when trying to modify the usability of special field dictionaries.

1. Inledning

Den terminolog som håller på med praktiskt ordlistearbete blir ibland tvungen att fundera över varför en ordlista¹, som är systematisk och grundlig och utarbetad i enlighet med terminologiska principer, inte lyckas nå önskad målgrupp eller inte lyckas uppfylla de användarbehov målgruppen har. Även om terminologerna stöder sig på principer som har visat sig vara bra och använder arbetsmetoder som visat sig vara praktiska vid ordlisteredigeringen måste de allt oftare också överväga hur de terminologiska principerna och metoderna bör utvecklas för att produkterna bättre skall motsvara användarnas olika behov och önsksningar. I denna artikel² kommer jag att diskutera vilka möjligheter det finns att låna in egenskaper från olika lexikografiska och icke-lexikografiska uppslagsverk i terminologiska ordlistor för att på så vis föra redigerarens målsättningar närmare användarnas önsksningar och förväntningar.

¹ I Nordisk leksikografisk ordbok påpekas det i artikeln *fagordbok*, att det inte är meningsfullt att försöka skilja mellan fackordböcker och fackordlistor, men eftersom Centralen för Teknisk Terminologi gör det (TSK 9) och också kallar sina produkter för *ordlistor* kommer den benämningen att användas här.

² Problem i anslutning till terminologiska ordlistor har också behandlats i Kalliokuusi & Varantola (1998), som denna artikel delvis baserar sig på.

2. Hur ser terminologiska ordlistor ut?

Innan ordlisteanvändarnas förväntningar och önsknings kan specificeras och exempel ges på hur ordlistorna kan anpassas för olika målgrupper är det skäl att klargöra:

- på vilket sätt ordlistor och i synnerhet terminologiska ordlistor avviker från andra ordböcker
- vad det allmänt taget innebär att tillämpa terminologiska teorier i arbetet med ordlistor
- på vilket sätt tillämpningen av terminologiska teorier kommer till synes i ordlistorna och vad det i praktiken innebär för användaren.

2.1 Om fackordlistor och terminologiska ordlistor

När terminologerna kallar det praktiska arbetet för ordlistearbete har de en bestämd uppfattning om vad som avses med en ordlista. I det förhållandevis snäva begreppsältet i *Terminologiordlista* (TSK 9), som Centralen för Teknisk Terminologi gav ut 1986, avgränsas och beskrivs innehållet i begreppen *ordbok*, *fackordbok* och *fackordlista* på följande sätt:

sanakirja (ordbok)³

strukturerad samling ord som ger information om ordförrådet i ett eller flera språk

Uppgifterna kan gälla ordens betydelse, skrivsätt, *ekvivalenter* på andra språk, uttal, böjning, ordklass, uppkomst osv. [TSK 9]

erikoissanakirja (fackordbok)

ordbok vars uppslagsord är *termer* [TSK 9]

sanasto (fackordlista)

kortfattad *fackordbok* [TSK 9]

Utifrån dessa och andra definitioner i ordlistan kan man konstatera att ordlistor är kortfattade ordböcker som hänför sig till ett bestämt

³ Utgångsspråket i ordlistan är finska medan definitionerna finns både på finska och svenska.

fackområde (uppslagsorden i en fackordbok utgörs av termer och termerna är de språkliga uttrycken för de begrepp som används inom ett visst fackområde). Vad som avses med *kortfattad* i varje enskilt fall är sekundärt vad själva begreppet beträffar; det kan preciseras först genom en jämförelse mellan olika lexikografiska verk som klassificerats som ordlistor. I många fall syftar *kortfattad* på att antalet begrepp och termer som behandlas är litet till antalet jämfört med antalet uppslagsord i t.ex. olika slag av allmänspråkliga ordböcker och fackordböcker. I vissa fall kan dock *kortfattad* tolkas så att det är själva ämnesområdet som är snävt: begreppen som behandlas kan till och med uppgå till flera tusen medan själva ämnet är klart avgränsat till ett enda speciellt fackområde (jfr t.ex. Tekniska Nomenklaturcentralens ordlistor, som kan innehålla åtskilliga hundra och upp till flera tusen begrepp, men som till sin ämnesavgränsning är snäva).

Utöver att ordlistorna är kortfattade och hänför sig till ett bestämt fackområde brukar terminologerna anse det vara ytterligare ett kriterium att begreppen skall definieras eller förklaras. Vid utarbetandet av definitionerna är de terminologiska principerna och begreppsanalysen av största vikt, och till skillnad från fackordlistor som inte systematiskt är baserade på terminologiska principer, används ofta den preciserande benämningen *terminologisk ordlista*.

Uppfattningarna inom terminologin om hur ordböcker och ordlistor skall klassificeras avviker något från de klassificeringar som framförts inom lexikografien. En utomordentligt bra bild av de olika synsätten ges i Nordisk leksikografisk ordbok (Bergenholtz et al 1997), där det finns en detaljerad och ingående klassificering av olika ordböcker. Ordlistorna är bara en av typerna och vad de anses innehålla skiljer sig dessutom från sammanhang till sammanhang och också i olika språk. I denna artikel avses med *fackordlista* en kortfattad definitionsordbok inom ett bestämt fackområde, och med *terminologisk ordlista* en fackordlista som är utarbetad enligt sådana praktiska principer och metoder som utgår från terminologiska teorier.

2.2 *Om terminologin som teoretisk bas för praktiskt ordlistearbete*

Att en ordlista är terminologiskt redigerad innebär att terminologiska teorier har tillämpats i det praktiska arbetet. Det är med andra ord fråga om tillämpad terminologi. Men när man granskar ordlistearbetet är det skäl att komma ihåg att ordlistorna bara är ett av terminologins tillämpningsområden. Terminologins grundsyn på begrepp, referenter

och begreppsrepresentation inom såväl språklig som icke-språklig kommunikation kan tillämpas vid alla former av analys och strukturering av data, såsom inläring, analys av informationsstrukturer, uppbyggnad av informationssystem, informationsförsörjning, indexering och upprättande av ämnesordsregister, produktion av olika slags skriftliga publikationer (t.ex. vetenskapliga publikationer, olika undersökningar och rapporter, läroböcker, handböcker, tidningsartiklar) samt i tal och andra muntliga framställningar.

Inom de olika områdena av tillämpad terminologi tar man medvetet i bruk de allmänna och till stor del omedvetna principer för begreppsbyggnad som är utmärkande för mänsklig tankeverksamhet. Inom ordlistearbetet innebär detta att man för ett visst fack- och temaområde till att börja med försöker reda ut vilka begrepp som har bildats eller som potentiellt kan bildas för olika fenomen i verkligheten, vilket kärninnehållet i begreppen är och på vilket vis ett begrepp hänger samman med andra begrepp. Begreppsanalys innebär alltså att hela begreppssystem eller delsystem undersöks och att analysresultaten redovisas i form av modeller som kan vara antingen definitioner i ord eller grafiska framställningar. För det mesta används bägge parallellt. Resultaten av begreppsanalysen utnyttjas också för rekommendationer om lämpliga benämningar eller termer på olika språk.

2.3 På vilket sätt manifesterar sig de terminologiska principerna i ordlistorna?

Tillämpningen av de terminologiska principerna inverkar på många olika faktorer vid ordlistearbetet, allt från den generella strukturen hos ordlistan till termvalet och utformningen av definitionerna. Det är omöjligt att i detalj delge användaren alla redigeringsprinciper, men åtminstone följande allmänna principer och deras inverkan på ordlistan försöker man beskriva för att användarna i högre grad skall kunna anpassa sina förväntningar och önskemål efter redigerarens målsättningar.

De terminologiska ordlistorna är normativa ordlistor med den grundläggande målsättningen att skapa klarhet i ett otydligt språkbruk och på så vis effektivisera kommunikationen. Användarna märker normativiteten först och främst i form av olika termrekommendationer. Ett viktigare men för användarna osynligare normativt drag ligger dock i den innehållsliga avgränsningen av själva begreppen. Strävan är inte att redogöra för alla tolkningar som talarna av ett språk kan ha av ett begrepp i olika kontexter, utan definitionen skall alltid spegla ett slags kollektiv uppfattning.

Vad gäller begreppsinnehållet tar sig normativiteten uttryck i en strävan att utforma definitionerna så att användarna klart uppfattar vad som är det väsentliga i ett begreppsinnehåll och på vilket vis ett begrepp hänför sig till närliggande begrepp. Eftersom begreppen aldrig är lösryckta tankeelement utan alltid hör ihop med andra begrepp är det synnerligen viktigt att sambanden mellan begreppen klarläggs tydligt i definitionerna med hjälp av olika länkar. Vid systematisk definitionsutformning länkas begreppen genom hänvisningar till termerna för närliggande begrepp. På så vis undviker man onödig upprepning av information:

Ex. 1 (med utgångspunkt i TSK 9)

erikoiskieli (fackspråk)⁴

språkbruk inom ett avgränsat område av specialiserat vetande, karakteriserat av terminologi och av en specifik kombination av andra språkliga uttrycksmedel

ammattikieli (ø)

fackspråk som anknyter till visst yrke

termistö (terminologi)

samling termer

termi (term)

benämning (på allmänbegrepp) använd inom ett visst fackområde

En annan allmän princip som hör nära samman med normativiteten är en form av pedagogisk strävan. Det som är krångligt och rörigt i en tankegång eller inexakt i informationen kan i bästa fall med hjälp av terminologiska begreppsavgränsningar och -beskrivningar åtgärdas så att man får tankegången konsekvent, fakta strukturerade och presentationen klar och redig.

Ett tredje framträdande drag i terminologiska ordlistor är strävan att ge kontextfri information, vilket för redigeraren innebär två praktiska principer. För det första utgår begreppsbeskrivningarna från ett slags generaliseringar eller modeller som människor har skapat i sin föreställning utifrån fler likartade reella fall (inom terminologin referenterna). För det andra innebär strävan efter kontextfrihet att begreppsdefinitionerna inte är avsedda att lösa användarnas enskilda problem i anslutning till ett visst språkligt eller textuellt sammanhang. Härvidlag gäller begreppsbeskrivningarna först och främst invarianter

⁴ TSK9:s terminologi avviker från Nordisk leksikografisk ordboks.

som dikteras av den språkliga strukturen och inte varianter i ett skiftande språkbruk.

3. De terminologiska principernas betydelse för användarna

I och med att ordlisteredigerarens målsättningar grundar sig på terminologiska principer blir de många gånger alltför avlägsna och svår-gestaltade för användarna och förorsakar därmed besvikelser av olika slag. Vilket lexikografiskt uppslagsverk dagens användare än slår i vill de först och främst lätt och snabbt hitta en lösning på ett enskilt, för-handenvarande problem. På grund av sin systematiska uppbyggnad kräver den terminologiska ordlistan mer tid av användaren än många allmänna fackordböcker och termlistor. För att man skall förstå definitionen av ett begrepp i en terminologisk ordlista krävs det ofta att man sätter sig in i flera andra begrepp.

En annan sak som kan ge upphov till besvikelse och frustration hos användarna är att begreppsdefinitionerna är alltför vetenskapliga eller tekniska för en som inte känner till fackområdet men å andra sidan ibland också alltför generella för fackexperternas behov. I ingetdera fallet hör användaren till den användargrupp som redigeraren har haft för ögonen.

För det tredje kan användaren bli besviken på att begreppsdefinitionerna i ordlistan inte innehåller sådana situations- eller kulturbundna fakta som skulle ge lösningen på just hans eller hennes problem. Användarna förväntar sig ofta att de skall få utförligare information om de fenomen som döljer sig bakom begreppen, eller att de skall få exempel på konkreta situationer eller fall.

För det fjärde kan det också hända att användarna slår i terminologiska ordlistor för att försöka få svar på rena språkbruksfrågor, som t.ex. sats- eller meningsbyggnad, stil, uttryck och fraser, kollokationer, ordböjning, bildning av avledningar, etymologi eller uttal.

4. Terminologiska ordlistor för många slags behov

Utifrån de allmänna mål ordlisteredigeraren har ställt upp är det lätt att förklara varför användarna inte alltid hittar de uppgifter de är ute efter: det de söker är kanske inte ens tänkt att finnas med. Det är kanske fakta som borde sökas i något annat slag av lexikografiskt verk eller kanske till och med i något helt annat slag av uppslagsverk. En av förutsättningarna för att en terminologisk ordlista – och vilken annan

ordbok som helst för den delen – skall kunna användas med framgång är att målgrupp och användningssyfte definieras noggrant och att struktur och innehåll utformas så att de motsvarar den presumtiva användargruppens behov. En annan förutsättning är att arbetsmetoderna är systematiska och konsekventa. Att redigera terminologiska ordlistor är ett precisionsarbete där jämn och hög kvalitet och tillförlitlighet uppnås bara genom att samma principer tillämpas vid behandlingen av varje uppslagsord.

Ordlisteredigeraren får dock inte fastna i sina egna föreställningar om användarnas behov eller i sina principer och metoder utan han/hon bör vara öppen både för sina kollegors och användarnas synpunkter.

4.1 *Ordlistor för en bredare publik*

Ett sätt att bredda användningsmöjligheterna för de terminologiska ordlistorna är att beakta flera olika målgruppers informationsbehov samtidigt. För lekmännens behov ger man precis som i allmänspråkliga ordböcker en vidare och lättfattligare definition på vissa begrepp, medan den definition som riktas till fackmännen görs exaktare till sitt innehåll. Vid varje beskrivning är det dock viktigt att se till att gränserna mellan olika begrepp förblir klara så att det inte uppstår begreppsförvirring. De olika nivåerna av begreppsbeskrivningar måste hållas klart isär så att användaren vet varför samma begrepp förklaras på flera sätt. Beskrivningarna kan t.ex. ges som två tydligt separata definitioner.

Ex. 2 (med utgångspunkt i artikeln i Miljöordlistan (TSK 27):

eroosio (erosion)⁵

(allmännare definition) bortnötning av jordytan

(exaktare definition) det att jordmaterial förs bort under inverkan av vatten, vind eller jordens dragningskraft

Man kan också ge en avgränsande definition som svarar mot experternas informationsbehov och komplettera den med en allmännare förklaring i form av ett slags anmärkning eller tvärtom:

Ex. 3 (med utgångspunkt i artikeln i TSK 27):

⁵ Utgångs- och definitionsspråket är finska i ordlistan. För att markera detta används finskt uppslagsord i artikelexemplen. De svenska motsvarigheterna är hämtade ur ordlistan medan definitionerna är översatta för denna artikel.

eroosio (erosion)

det att jordmaterial förs bort under inverkan av vatten, vind eller jordens dragningskraft

I allmänspråket kan erosion sägas innebära bortnötning av jordytan

4.2 *Deskriptiva uppgifter i normativa ordlistor*

Ett annat sätt att anpassa de terminologiska ordlistorna efter användarnas behov och förväntningar, och på samma gång föra dem närmare andra lexikografiska verk, är att ge deskriptiva uppgifter om begreppen och benämningarna på dessa. Vad begreppsinnhållet beträffar innebär deskriptiviteten att begreppen beskrivs ur olika synvinklar och enligt flera olika tolkningar. Begreppet *luonto* 'natur' t.ex. kan man i en miljöordlista definiera på flera olika sätt alltefter vad ekologer, biologer, landskapsarkitekter, jordbrukare, forstmästare (i Sverige jägmästare), miljöaktivister osv. tolkar in i det i stället för att försöka hitta det som är gemensamt för alla olika tolkningar. Att flera deskriptiva element förs in i ordlistorna bidrar också till att relationen mellan ett begrepp och rådande språkbruk beskrivs som den är och inte så mycket i form av olika rekommendationer. Utöver de primära termerna kunde alla de bildningar som används för ett begrepp i gängse språkbruk presenteras, oavsett om det är frågan om yrkesjargong eller sakprosa, talat eller skrivet språk.

Att deskriptiva fakta redovisas i ordlistorna är säkert något som många användare tycker är önskvärt, men det är inte problemfritt vare sig för redigeraren eller för användaren. Eftersom det är en omöjlighet att redovisa alla de tolkningar som förekommer för samtliga begrepp i ordlistan blir redigeraren tvungen att avgöra vilka tolkningar som skall få prioritet och tas med. Utan klara gränser som grund kan balansgången mellan olika synsätt bli besvärlig. Användarna kan i sin tur inte nödvändigtvis alltid utifrån flera olika förklaringar avgöra om det är fråga om samma eller olika begrepp eller vilken tolkning som är aktuell just för deras kontext. En så heltäckande lista som möjligt över de benämningar som förekommer för ett och samma begrepp i olika språkliga sammanhang vore säkert intressant för användarna, men också i det fallet är det synnerligen viktigt att informera om vilka som rekommenderas och vilka som anses acceptabla och vilka som på något vis är speciella (t.ex. slanguttryck eller på annat vis stilistiskt markerade benämningar).

4.3 Ordlistor för kontextbundna behov

I terminologiska ordlistor kan man precis som i allmänspråkliga ordböcker och t.ex. encyklopedier försöka beakta användarnas kontextbundna behov bättre. I kompletterande anmärkningar till de systematiska och avgränsande definitionerna kan man ge fakta om t.ex. språk- och kulturbundna egenheter hos ett begrepp.

Ex. 4 (med utgångspunkt i TSK 27):

ympäristövahinko (\approx miljöskada)

händelse som leder till miljöskada

I finskan hålls begreppen *vahinko* och *haitta* tydligt isär, medan svenskans **skada**, engelskans **damage**, tyskans **Schaden** och franskans **dégât** eller **dommage** täcker båda de finska termerna.⁶

Ex. 5 (TSK 27):

luonnonpuisto (naturresevat)

naturskyddsområde som med stöd av lagen inrättats på statlig mark och där naturen skall bevaras i så orört skick som möjligt för forskningsändamål

Definitionen av begreppet naturresevat i finsk lagstiftning skiljer sig från användningen av motsvarande term i det övriga Europa (se landskapsvårdsområde).

Ex. 6 (TSK 27):

ympäristörikos (miljöbrott)

lagstridig handling som leder till *miljöskada* (= *ympäristöhaitta*) och som kan få straffpåföljder

Enligt den finska strafflagen kan grov miljöförstöring, miljöförstöring, miljöförstöring förorsakad av oaktsamhet och miljöförseelser anses vara miljöbrott.

I de förklaringar som kompletterar definitionerna kan man också ge kontextbundna fakta om termerna. På samma sätt som i allmänspråkliga ordböcker kunde man ge exempel på hur en term används i kontext, man kunde ange böjning och till och med uttal och man kunde ge uppgifter om avledningar, eftersom sådant kan vara av intresse för användaren.

⁶ *Ympäristövahinko* avser alltså en skada som sker medan *ympäristöhaitta* är ett mer eller mindre bestående tillstånd, en miljöolägenhet.

4.4 Ordlister för mer omfattande och snabb informationssökning än tidigare

Genom att ge kompletterande fakta kan man alltså lätta upp de terminologiska ordlistornas ibland överdrivna systematik som tar sig uttryck i att begreppen är bundna till varandra och att uppgifter om ett begrepp ligger dolda bakom andra definitioner. Språk- och kulturbundna tilläggsuppgifter såsom ovan är ett sätt att underlätta förståelsen av begreppen. En annan möjlighet är att ge exempel som tilläggsuppgift om enskilda fall som hör till ett visst begrepp.

Ex. 7 (TSK 27):

uusiutumattomat luonnonvarat; uudistumattomat luonnonvarat (icke-förnybara naturresurser; \approx lagerresurser)

naturresurser som minskar i omfattning vid användning och som inte återbildas

Icke-förnybara naturresurser är t.ex. fossila bränslen, många mineraler och jordmaterial samt människans livsrum.

Ex. 8 (TSK 27):

bioindikaattori; biologinen indikaattori (bioindikator; biologisk indikator)

art som avslöjar förändringar i *miljöns tillstånd* på grund av att egenskaper hos individer eller *populationer* reagerar på förändringar

De mest kända bioindikatorerna på förändringar i luftkvaliteten är lavar och nattfjärilar. Arter som befinner sig i slutet av näringskedjan, såsom havsörn, gädda och lake fungerar också ofta som bioindikatorer.

Som tilläggsinformation kan man också ge sådana encyklopediska uppgifter som inte är väsentliga för att identifiera och avgränsa ett begrepp, och som sålunda inte hör till den egentliga definitionen, men som kan hjälpa användarna att förstå fenomenet bakom ett begrepp.

Ex. 9 (TSK 27):

kasvihuoneilmiö (växthuseffekten)

fenomen som innebär att värmestrålningen från jorden ut i rymden hämmas på grund av ämnen i jordens *atmosfär*

Ämnen som håller kvar värmestrålningen är i allmänhet växthusetgaser, dvs. gaser i jordens atmosfär som binder värmen, t.ex. gasformiga kolväten, koldioxid och vattenånga. Växthuseffekten är ett normalt naturfenomen som dock kan påskyndas och intensifieras till följd av mänsklig

verksamhet. Sålunda kan den leda till att den genomsnittliga temperaturen i de nedre skikten av atmosfären stiger och till och med till *global uppvärmning*.

Definitionerna kan också kompletteras med förklaringar av närliggande begrepp, som då inte får någon egen artikel.

Ex. 10 (TSK 27):

meluntorjunta (bullerbekämpning)

åtgärder som syftar till att förhindra buller eller att minska på bullernivån eller på de skadliga följderna av buller

Med buller avses ljud som människan upplever som obehagligt eller som inverkar menligt på hälsan eller välbefinnandet. Se också *bulleremission*.

Ibland kan det också gagna användaren att få exempel på eventuella allmänspråkliga betydelser hos termerna.

Ex. 11 (TSK 27):

korpi (kärr; ≈ sumpskog)

näringsrik, skogbevuxen våtmark där vegetationen främst består av gran, björk, ris, gräs, örter och mossor

I allmänspråket används ordet *korpi* också om exempelvis djup granskog, ödemark eller avlägsna trakter.

Som framgått av exemplen ovan kan man komplettera de systematiska och avgränsande definitionerna i terminologiska ordlistor med många olika slag av tilläggsuppgifter som gör det lättare att förstå innehållet i ett begrepp. Och även om definitionen av ett begrepp förutsätter att man kopplar samman det med andra begrepp till hela begreppssystem, kan man göra de enskilda artiklarna självständigare genom att föra in förklarande fakta om hur de olika begreppen förhåller sig till varandra. Artiklarna i de terminologiska ordlistorna närmar sig på så sätt å ena sidan encyklopediernas exakthet och mångsidighet och å andra sidan de allmänspråkliga ordböckernas bredd. Detta närmande underlättas ytterligare av de hypertextfunktioner som moderna datatekniska lösningar erbjuder.

5. Slutord

För att de terminologiska ordlistorna skall fungera så väl som möjligt i sin viktiga uppgift som informationskällor måste redigeraren i allt högre

grad gå in för att tydligt informera användarna om de allmänna principerna och målsättningarna för redigeringsarbetet. Bruks- och läsanvisningarna måste därför planeras omsorgsfullt och man måste se till att principerna och målsättningarna också genomförs med konsekvens i artiklarna.

Ordlisteredigeraren bör också i högre grad än tidigare lyssna till användarnas behov och önskemål och försöka bedöma vilka förväntningar som det över huvud taget går att uppfylla i en ordlista. Alla önskemål från alla användare kan självfallet inte uppfyllas, och därför är det viktigt att den som arbetar med ordlistor tränar upp sig att göra så vettiga och väl motiverade val som möjligt vad gäller både allmänna, principiella avgöranden och de lösningar dessa leder till för ordlistans struktur och innehåll. När valen är gjorda och motiveringarna har presenterats för användarna måste dessa i sin tur lära sig att utnyttja den terminologiska ordlistan på rätt sätt och för rätt ändamål. För att ordlistor skall kunna användas framgångsrikt och till belåtenhet måste både redigerare och användare dra sitt strå till stacken.

Litteratur

- Bergenholtz, Henning/Ilse Cantell/Ruth Vatvedt Fjeld/Dag Gundersen/Jón Hilmar Jónsson/Bo Svensén 1997: *Nordisk leksikografisk ordbok*. Oslo: Universitetsforlaget As.
- Kalliokuusi, Virpi/Krista Varantola 1998: From general dictionaries to terminological glossaries. User expectations vs editorial aims. (Kommer ut 1998 i Euralex-kongressens Proceedings.)
- Kalliokuusi, Virpi 1997a: Tekeekö käsiteanalyysi sanastoista vaikeakäyttöisiä? ('Gör begreppsanalys orden svår använda?') I: *Terminfo* 2/1997. Helsinki: Oy Edita Ab, 17–21.
- Kalliokuusi, Virpi 1997b: Är det svårt att förstå terminologiskt utformade definitioner? – Fördelar och nackdelar med begreppsanalys. I: *Nordterm '97 seminaari*, Guovdageaidnu 24–27 kesäkuuta 1997. Oslo: Nordterm/Rådet for teknisk terminologi (RTT).
- Laurén, Christer 1993: *Fackspråk. Form, innehåll, funktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Laurén, Christer/Johan Myking/Heribert Picht 1997: *Terminologi som vetenskapsgren*. Lund: Studentlitteratur.
- Nuopponen, Anita 1994: *Begreppssystem för terminologisk analys*. Acta Wasaensia No 38, Språkvetenskap 5. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Rosch, Eleanor 1973: Natural Categories. I: *Cognitive Psychology* 4, 328–330.

- Rosch, Eleanor 1977: Human categorization. I: N. Warren (ed.): *Advances in Cross-Cultural Psychology 1*. London: Academic Press.
- Sager, Juan C. 1990: *A Practical Course in Terminology Processing*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- SFS-käsikirja 50: 1989 = *Sanastotyön käsikirja. Soveltavan terminologian periaatteet ja työmenetelmät*. ('Handbok i ordlistearbete. Principer och arbetsmetoder inom tillämpad terminologi') (SFS-käsikirja 50, TSK 14). Toimittanut Tekniikan Sanastokeskus. Suomen Standardisoimisliitto r.y. ('Redigerad av Centralen för Teknisk Terminologi. Finlands standardiseringsförbund'). Jyväskylä.
- Suomen kielen perussanakirja 1–3* ('Finsk basordbok') 1990–1994. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Suonuuti, Heidi 1997: *Guide to terminology*. Nordterm 8. Helsinki: Tekniikan Sanastokeskus.
- Varantola, Krista 1993: Är en ordbok en bok där man inte hittar vad man letar efter? I: *Behovet och nyttan av terminologiskt arbete på 90-talet*. Nordterm Symposium 1991. Nordterm 5. Helsinki: Nordterm/Tekniikan Sanastokeskus.
- Varantola, Krista 1992: Words, terms and translators. I: H. Tommola, K. Varantola, T. Salmi-Tolonen & J. Schopp (ed.): *Euralex '92 Proceedings I–II*. Papers submitted to the 5th EURALEX International Congress on Lexicography in Tampere, Finland. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Wright, Sue-Ellen/Gerhard Budin 1997: *Handbook of Terminology Management*. Volume 1. Basic Aspects of Terminology Management. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- TSK 9: 1986 = *Terminologian sanasto. Terminologiordlista. Vocabulary of terminology*. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- TSK 27: 1998 = *Ympäristösanasto. Miljöordlista. Environment Vocabulary. Umweltglossar. Vocabulaire de l'environnement*. Helsinki/Jyväskylä: Gummerus Kustannus Oy.

(Övers. från finska av Nina Martola)